

Länstyrelserna

Delredovisning (M2022/01080)

Digital redovisning av strandskyddade områden

Huvudförfattare: Erik Myr. Medförfattare: Märta Alsén, Linnea Söderberg, Anders Wittenström, Tina Stuube, Johanna Wiberg. Med god hjälp av representanter från Lantmäteriet och Naturvårdsverket.

Diarienummer Länsstyrelsen Uppsala län: 526-4621-2022

Inledning

Uppdraget om en digital redovisning av strandskyddade områden delredovisas till Klimat- och näringslivsdepartementet. Uppdraget ska slutredovisas den 20 december 2024. Uppdraget har getts till samtliga länsstyrelser och samordnas av Länsstyrelsen Uppsala län.

Delredovisningen som presenteras i detta dokument är baserad på genomförandets nuläge. Länsstyrelsen Uppsala län har inför delredovisningen inhämtat information från samtliga länsstyrelser. Delredovisningen har granskats av länsstyrelsernas styrgrupp för uppdraget där representanter från Lantmäteriet och Naturvårdsverket ingår, samt av de kontaktpersoner som utsetts hos respektive länsstyrelse.

Länsstyrelserna bedömer att förutsättningarna att kunna leverera ett digitalt strandskyddskikt som innefattar både generellt och utökat strandskydd är goda. Även förutsättningarna för länsstyrelserna att inom uppdragstiden redovisa upphävt strandskydd enligt äldre generella undantag och i enskilda fall är goda. Förutsättningarna för länsstyrelserna att inom uppdragstiden redovisa upphävt strandskydd inom detaljplanelagda områden har av flera län lyfts som en uppgift som inte är möjlig att genomföra inom tidsramen och det är ännu inte är klargjort hur en sådan redovisning ska genomföras. Det råder också oklarhet kring i vilken utsträckning upphävanden inom detaljplaner ska redovisas och på vilket sätt. En förutsättning för att nå målet är att den informationsmodell som länsstyrelserna och Lantmäteriet arbetar med blir klar i så god tid att digitaliseringen hinner genomföras inom ramen för uppdraget, samt att en vägledning för hur digitaliseringen bör gå till och ajourhållas tas fram och förankras. Fokus under uppdragets första år har varit att:

- Forma en projektgrupp med relevant sakkunskap
- Identifiera skillnader mellan länen
- Identifiera nuvarande redovisning av strandskyddade områden
- Identifiera befintlig redovisning av strandlinjens läge
- Identifiera grunddata samt dess kvalitet
- Inventera behov för en framtida digital produkt
- Starta upp arbete med informationsmodell (standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen (LM2020/002393))
- Påbörja en dialog om informationsägarskap

Det fortsatta arbetet kommer bestå av att tillsammans med Lantmäteriet ta fram en informationsmodell för den digitala produkten Strandskydd samt att genomföra digitaliseringsarbetet.

Innehållsförteckning

Delredovisning (M2022/01080)	1
Inledning	2
1. Länens förutsättningar	4
1.1 Förutsättningar för digitalisering	4
1.2 Tidigare digitaliseringsarbete och metoder	4
1.3 Upphävanden i enskilda beslut och i detaljplan	4
2. Förväntat resultat – prognos	6
2.1 Länsstyrelsernas bedömning	6
2.1.1 Strandlinjens läge	7
2.1.2 Praxis.....	8
3. Grunddata	9
3.1.1 Nationell strandlinje, del av Topografi 10	9
3.1.2 Redovisning av små sjöar och vattendrag.....	9
3.2 Andra produkter	10
3.2.1 DTW Markfuktighet	10
3.2.2 Diken.....	10
3.3 Åtgärder för en bättre grundprodukt	11
3.3.1 Länsstyrelsernas föreslagna grundprodukt.....	11
4. Informationsägarskap och rutiner	12
4.1.1 Informationsägarskap – nuläge	12
4.1.2 Roller i framtagande/tillgängliggörande av den digitala produkten	13
4.1.3 Behov av digital produkt för strandskydd.....	13
4.1.4 Framtagande av informationsmodell	14
4.1.5 Löpande redovisning samt ajourhållning	14
4.1.6 Redovisning av utvidgat och upphävt strandskydd.....	15
De som medverkat i beslutet	16

1. Länens förutsättningar

Länens förutsättningar avseende digitalisering av strandskyddade områden skiljer sig åt. Skillnaderna mellan länen består främst i om det finns beslut om generellt upphävande av strandskydd, beslut om utökat strandskydd, tillgängligt grundunderlag samt i vilken mån länen har arbetat med digitalisering av strandskyddade områden sedan tidigare.

1.1 Förutsättningar för digitalisering

Vad avser generellt strandskyddet finns det äldre generella länsvisa undantag som beslutats i 11 län. I de 10 resterande län där inga generella undantag gjorts gäller strandskydd för samtliga sjöar och vattendrag. Eftersom några kommuner har ändrat länsstillhörighet efter att möjligheten att besluta om generella undantag från strandskyddet togs bort, finns det enskilda kommuner i flera av de län som annars har undantag som inte omfattas av dessa.

2009 infördes ändrade förutsättningar beträffande möjligheten för länsstyrelserna att fatta beslut om utvidgat strandskydd. Beslut om utökat strandskydd har fattats i 20 av landets 21 län.

1.2 Tidigare digitaliseringsarbete och metoder

Det generella strandskyddets utbredning har digitaliserats i 10 län. Samtliga områden som omfattas av beslut om utvidgat strandskydd har digitaliserats. Digitaliseringen av de olika strandskyddsområdena har baserats på underlag från olika tidpunkter, allt från 1996 fram till idag. I vissa fall, främst i de äldre digitaliseringarna har digitaliseringsbord använts. Vanligare är dock att andra digitala produkter utgjort underlag, exempelvis digitala strandlinjer. När strandlinjen uppdaterats har däremot strandskyddsredovisningen inte uppdaterats utifrån den nya strandlinjen. Eftersom digitaliseringen har gjorts vid olika tidpunkter, med olika metoder och med olika grundunderlag är det stor variation på dess kvalitet.

1.3 Upphävanden i enskilda beslut och i detaljplan

I den digitala redovisningen av upphävanden i enskilda fall och detaljplanerade områden har redovisningen gjorts på olika sätt. För strandskydd som har upphävts genom beslut i det enskilda fallet har de län som har en digital redovisning antingen klippt ur ytan ur strandskyddsskiktet eller infogat en ny yta som visar var upphävandet finns. För strandskydd som upphävts genom beslut i detaljplan har en del län inte redovisat detaljplanerade områden. En del län har redovisat detaljplanens yttre gränser och hänvisat till detaljplanen för exakt information

kring upphävande. En del län har gjort tolkningar, dvs. georefererat detaljplanerna och ritat ut de områden som upphävts i strandskyddsredovisningen.

I skrivande stund finns det totalt 136 338 detaljplaner och motsvarande i Lantmäteriets geografiska register ”Planer, Bestämmelser och Rättigheter”. Nedan följer länsstatistik över hur många detaljplaner som är lokaliserade inom 100 respektive 300 meter från de strandlinjer som ingår i Lantmäteriets produkt Topografi 10. Redovisningen är uppdelad per län och tar inte hänsyn till beslut som påverkat strandskyddets utbredning, exempelvis upphävanden och undantag eller övergångsbestämmelser om att planer före 1975 inte ska omfattas av strandskydd. Redovisningen är baserad på strandlinjerna i Topografi 10, Markkantlinjer samt Detaljplaner yta.

Län	Planer inom 100 meter	Planer inom 300 meter
Blekinge län	1174	1941
Dalarnas län	2235	3607
Gotlands län	259	407
Gävleborgs län	2205	3697
Hallands län	1901	3434
Jämtlands län	1514	2401
Jönköpings län	2767	4507
Kalmar län	2075	3436
Kronobergs län	1710	2989
Norrbottnens län	2448	3882
Skåne län	5667	10688
Stockholms län	6322	11311
Södermanlands län	1789	3002
Uppsala län	1258	2212
Värmlands län	2109	3335
Västerbottens län	2419	3919
Västernorrlands län	1842	2942
Västmanlands län	1232	2015
Västra Götalands län	8748	15131
Örebro län	1813	2940
Östergötlands län	2183	3839
SUMMA	53670	91635

Tabell 1: En redovisning av antalet detaljplaner som ligger inom potentiellt strandskyddade områden fördelat per län, baserad på Lantmäteriets produkter ”Topografi 10” samt ”Planer, bestämmelser, rättigheter”. Redovisningen tar inte hänsyn till strandskyddets faktiska utbredning.

2. Förväntat resultat – prognos

Länsstyrelserna bedömer utifrån nuläget att det är möjligt att leverera ett digitalt skikt för generellt och utökat strandskydd inom uppdragets utsatta tid. Flera län lyfter fram att det fortfarande råder stor osäkerhet i flera frågor som kan påverka tidplanen. Det råder fortfarande oklarheter kring hur digitaliseringen ska genomföras. Osäkerheten beror delvis på att det ännu inte är fastställt vilket underlag som kommer ligga till grund för digitaliseringen. I avsnittet 3 återfinns ett utvecklat resonemang om de underlag som undersöks. Det råder också oklarhet kring i vilken utsträckning upphävanden inom detaljplaner ska redovisas och på vilket sätt.

Nedan följer några exempel på omständigheter från de län som inför delredovisningen har inkommit med yttranden om att uppdraget inte kommer vara möjligt att slutföra fullständigt inom ramen för uppdraget.

Redovisning av strandskydd som är upphävt inom alla detaljplaner lyfts av flertalet län som en arbetsintensiv och kostnadsdrivande uppgift som inte är möjlig att genomföra med nuvarande finansiering och inom angiven tidsram. Däremot kan det vara möjligt att redovisa strandskydd som är upphävt i detaljplan för de detaljplaner som redovisas digitalt enligt ny lagstiftning.

Redovisning av upphävt strandskydd i detaljplan kräver georeferering av fysiska kartor, utredning av rättsliga förhållanden samt själva framställningen av den digitala kartan.

Län som är glesare befolkade och som har mycket vatten har framfört att finansieringen inte täcker kostnaden för att genomföra uppdraget. Detta gäller särskilt om även strandskydd som är upphävt inom detaljplan ska redovisas.

2.1 Länsstyrelsernas bedömning

Länsstyrelserna bedömer att förutsättningarna för samtliga länsstyrelser att kunna leverera ett digitalt strandskyddskikt som innefattar både generellt och utökat strandskydd är goda. Även förutsättningarna för länsstyrelserna att inom uppdragstiden redovisa upphävt strandskydd i generella och enskilda fall är goda. En förutsättning för att nå målet är att den informationsmodell som länsstyrelsen och Lantmäteriet arbetar med blir klar inom kort samt att en vägledning för hur digitaliseringen bör gå till och ajourhållas tas fram och förankras.

I nuläget råder osäkerheter kring den digitala redovisningen av upphävanden inom detaljplanelagda områden.

2.1.1 Strandlinjens läge

Av uppdragsbeskrivningen framgår att strandskyddet i normalfallet gäller inom ett visst avstånd från en strandlinje och att det därför är avgörande att kunna fastställa strandlinjens läge för att kunna avgöra skyddets utbredning.

Länsstyrelserna har med anledning av det som beskrivs i uppdragsbeskrivningen genomfört ett arbete för att identifiera om och hur strandlinjen kan fastställas.

Frågan om strandlinjens läge kopplat till en digital redovisning har problematiserats i tidigare utredningsarbeten. I strandskyddsdelegationens slutrapport (SOU 2015:108 s.221) anges exempelvis att:

”Innan en nationellt enhetlig redovisning kan bli verklighet finns dock ett antal knäckfrågor att lösa. Bl.a. saknas en entydig definition av vad som räknas som strandlinje vid medelvattenstånd, vilket gör det svårt att geografiskt redovisa var gränsen för strandskyddsområdet går med utgångspunkt i strandlinjen. En huvudfråga är därför vilken kvalitet strandlinjen behöver hålla på den bakgrundskarta som strandskyddsområdet redovisas på.”

Strandskyddet gäller enligt 7 kap. 14 § miljöbalken vid havet samt vid insjöar och vattendrag och är enligt huvudregeln området intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, såväl på land som i vattnet. Länsstyrelsen kan i det enskilda fallet utvidga strandskyddsområdet upp till 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Av Naturvårdsverkets vägledning (Handbok 2009:4, utgåva 2 s.9) framgår att det är fråga om ett horisontellt avstånd från strandlinjen. Av MÖD 2015:31 framgår vidare att en mätning från en markerad strandlinje på Lantmäteriets kartmaterial normalt uppfyller de krav på noggrannhet som behövs för att avgöra om en planerad åtgärd ligger inom strandskyddsområde eller inte.

Mot bakgrund av detta kommer en digital redovisning av strandlinjens läge vara mycket värdefull. För de fall där osäkerhet råder om strandlinjens läge, på grund av ändrade förhållanden eller osäkra grunddata, kan andra underlag, som ortofoton eller kartbilagor till beslut om utvidgat strandskydd användas eller kontroller i fält behöva göras.

Eftersom strandskyddet enligt lag gäller 100 m från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd är strandskyddets utbredning beroende av strandlinjens läge. Strandlinjen är dock av naturliga skäl föränderlig och därför kan inte länsstyrelserna fastställa den exakta strandlinjens läge, med syftet att klargöra strandskyddets utbredning för all framtid. Det länsstyrelserna levererar som digital redovisning kommer därför inte utgå från en för framtiden fastställd strandlinje, utan den strandlinje som kan anses råda i dagsläget.

Inför delredovisningen finns inte tillräckligt underlag för att kunna dra några slutsatser kring ajourhållning och uppdatering av underlaget utifrån en uppdaterad och förnyad strandlinje. Det är däremot en dialog som pågår mellan Lantmäteriet och länsstyrelserna.

2.1.2 Praxis

Vad gäller praxisutbudet i frågan om strandlinjens läge är det relativt tunt. Några domar innehåller en del intressanta och bra bedömningar när det rör frågan om vad som utgör ett vattendrag eller en sjö i miljöbalkens mening, och som naturligtvis av den anledningen har samband med strandlinjens läge.

Den enda dom från Mark och miljööverdomstolen (MÖD) som återfunnits i fråga om tillvägagångssätt för fastställande av strandlinjens läge är den redan kända från 2015, **MÖD 2015:31**, där MÖD i fråga om huruvida en åtgärd omfattades av strandskydd angav följande. ” *Strandskyddsområdet omfattar enligt 7 kap. 14 § miljöbalken land- och vattenområde intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Av Naturvårdsverkets vägledning (Handbok 2009:4, utgåva 2, s. 9) framgår att det är fråga om ett horisontellt avstånd från strandlinjen.*

Normalt uppfyller en mätning från en markerad strandlinje på Lantmäteriets kartmaterial de krav på noggrannhet som behövs för att avgöra om en planerad byggnad ligger inom strandskyddsområde eller inte.”

3. Grunddata

Av uppdragsbeskrivningen framgår att förordningen (2019:1770) om geografisk miljöinformation klargör att det är Lantmäteriet som har informationsansvar när det gäller strandlinjer och inlandsvatten. Länsstyrelserna anser därav att det är Lantmäteriets produkter som bör utgöra grundunderlag för en digital redovisning av strandskyddade områden.

Det underlag som Lantmäteriet tillhandahåller är inte fullständigt, vilket redogörs för under avsnittet 3.1.1 *Nationell strandlinje, del av Topografi 10*. Länsstyrelserna har även diskuterat andra produkter som skulle kunna vara tillämpbara för att få en bättre strandlinje. Dessa produkter anses i nuläget inte anses lämpliga att använda som grunddata.

3.1.1 Nationell strandlinje, del av Topografi 10

Lantmäteriet har på uppdrag av Sjöfartsverket karterat den nationella strandlinjen. Denna kartering har genomförts i samtliga områden där yrkessjöfart bedrivs. Inför karteringen stämde vattenståndet av med SMHI eftersom Sjöfartsverket efterfrågade en kartering så nära noll-nivån som möjligt längs kusten. I insjöar och vattendrag gällde för karteringen referensyta eller medelvattenstånd. För att få en mer tillförlitlig produkt har också parametrar för vindstyrka/våghöjd tagits med i beräkningarna vid flygfotografering. Kartläggningen av Nationell strandlinje färdigställdes 2019 och sedan dess sker ajourhållning/uppdatering inom Lantmäteriets ordinarie produktion flygbildstolkning.

Alla strandlinjer som ligger utanför området för den nationella strandlinjen ajourhålls också i Lantmäteriets ordinarie produktion. Även här är vattenståndet en påverkansfaktor vilket gör att Lantmäteriet är noga med att uppmärksamma om det är vårflod/högvatten eller torka/lågvatten när flygfotograferingen sker. Ajourhållningen för ovan nämnda produkter är indelad i tre områden som uppdateras med olika intervall. I södra Sverige och längs kusten är befolkningstätheten som högst vilket sammanfaller med mängden förändringar. Inom detta område fotograferar och uppdaterar Lantmäteriet data vartannat år. I fjällkedjan är intervallet vart sjätte år, och inlandet vart fjärde år.

Utmaningar som identifierats är att önskemålen kring en strandlinje för säker sjöfart och för strandskydd skiljer sig åt. Markförhållanden kan avgöra hur säkert strandlinjens korrekta läge är. På senare tid har höjdmodellen gått att använda i vissa fall för att avgöra var strandlinjen går vilket varit gynnsamt vid identifiering av anomalier som exempelvis utväxande träd. Vid utbredd vattenvegetation såsom vass och sandrevlar kan karteringen av strandlinjen vara svårbedömd.

3.1.2 Redovisning av små sjöar och vattendrag

Länsstyrelserna har uppmärksammats på att strandlinjen i datamängden Topografi 10 inte innehåller alla vattendrag. Det finns en stor mängd små sjöar och

vattendrag som inte har varit möjliga att kartera genom nuvarande metod. Det innebär att de tio län som inte har några generella undantag kommer att ha många vattenförekomster som omfattas av strandskydd, men som inte kan redovisas digitalt idag, och därför inte kommer att kunna omfattas av den digitala strandskyddsredovisningen.

De alternativa lösningar som diskuterats för att hantera detta är alternativa grundprodukter, möjligheterna att förbättra grundprodukten Topografi 10, samt olika sätt att hantera bristerna genom information. Nedan följer en beskrivning av den alternativa produkt som identifierats, förslag på åtgärder för en bättre grundprodukt samt länsstyrelsernas förslag.

3.2 Andra produkter

Produkten Markfuktighet är framtagen av Skogsstyrelsen tillsammans med SLU och består av två delprodukter. De två ingående produkterna är markfuktighet och diken.

3.2.1 DTW Markfuktighet

Skogsstyrelsen beskriver på sin hemsida¹ att produkten DTW Markfuktighet är framtagen utifrån en matematisk modell av terrängen och vattnets rörelser i landskapet. Markfuktigheten redovisas på kartan i olika nyanser av blå färger från blöta till friska-fuktiga områden (0-1 meter till grundvatten). Markfuktighet är framtagen genom en sambearbetning av 24 olika kartor och fälldata från riksskogstaxeringen och en maskininlärningsmodell som tränats för att hitta blöt och fuktig mark.

Eftersom denna produkt till viss del redovisar vatten under mark så har länsstyrelserna bedömt att produkten i nuläget inte är lämplig att använda för att göra en mer detaljerad redovisning av strandlinjens läge. Möjligheterna att justera maskininlärningsmodellen för att identifiera öppna vatten har inte undersökts vidare av länsstyrelserna.

3.2.2 Diken

Alla diken omfattas inte av strandskydd men för de diken som omfattas av strandskydd har länsstyrelserna undersökt möjligheten att använda produkten Diken för att möjliggöra redovisning av strandskydd. Diken är framtagen genom en sambearbetning av Lantmäteriets laserdata skog eller Laserdata NH det är en maskininlärningsmodell som tränats på att klassificera diken.

¹ [Markförhållanden - Skogsstyrelsen](#)

3.3 Åtgärder för en bättre grundprodukt

Inom uppdraget har olika möjligheter lyfts för att uppnå en högre kvalitet på grundprodukten. Lantmäteriet har en e-tjänst för att förbättra deras kartprodukter. Det innebär att den som uppmärksammar att karta och verklighet inte stämmer överens meddelar detta via Lantmäteriets e-tjänst ”förbättra kartan”. Att belysa denna möjlighet i samband med uppdraget ser länsstyrelserna som fördelaktigt då det skulle innebära att befintliga system skulle användas för att skapa en bättre grundprodukt.

Ett annat förslag är att särskilt peka ut en myndighet som får i uppdrag och finansiering för att genomföra en ny kartering. Det är viktigt att i ett förarbete för ett sådant uppdrag identifiera omfattningen och vilken myndighet som i så fall skulle ha bäst förutsättningar att genomföra arbetet. Inom ramen för det nu aktuella uppdraget har inte någon sådan uppskattning gjorts.

Det pågår även ett projekt på Lantmäteriet om att se möjliga användningsområden för det underlag som SLU och Skogsstyrelsen tagit fram i form av Markfuktighetskartan.

I Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget ”Strandskydd vid små sjöar och vattendrag” (M2014/1093/Nm), avsnitt 6.2.3 Kostnadsuppskattning, gjordes en uppskattning av kostnad för en bättre grundprodukt av Metria. Minimikostnaden för att ta fram ett underlag som visar sjöar större än 1 hektar och vattendrag bredare än 2 meter uppgavs då kosta 1 miljard kronor. Arbetet beräknades ta 3–5 år och ajourhållningen beräknades kosta 134 miljoner kronor vart 7 år. Länsstyrelserna har inte tagit ställning till hur dessa kostnader står sig mot dagens prisbilder och om den tekniska utvecklingen har påverkat kostnaden.

3.3.1 Länsstyrelsernas föreslagna grundprodukt

Den befintliga grunddata som länsstyrelserna identifierat som mest tillförlitlig för att använda som strandlinje vid kartering av strandskyddet är Topografi 10 som tillhandahålls av Lantmäteriet. Dataprodukten innehåller bland annat strandlinjen för hav, sjö och större vattendrag. Därtill finns även markkantlinjer för vattendrag smalare än 6 meter. Produkten är inte fullständig eftersom den inte innehåller alla vattenförekomster. De vattenförekomster som saknas är generellt sett mindre bäckar i tät skog och vattendrag som inte tydligt går att avläsa med de karteringar som erbjuds i dagsläget.

4. Informationsägarskap och rutiner

Uppdragets mål är att uppnå en nationellt heltäckande digital redovisning av gällande strandskydd med definierat informationsansvar och rutiner för löpande uppdatering samt ajourhållning utifrån förändrat grunddata.

För att svara på uppdragets mål avseende informationsansvar och rutiner för uppdatering har länsstyrelserna fram till delredovisning arbetat med följande punkter:

- Informationsägarskap - nuläge
- Roller i framtagande/tillgängliggörande av den digitala produkten
- Behov av digital produkt för strandskydd
- Framtagande av informationsmodell
- Löpande redovisning samt ajourhållning
- Förslag på informationsägarskap samt hantering av ajourhållning

4.1.1 Informationsägarskap – nuläge

Länsstyrelserna har utgått från den definition som Lantmäteriet använder i det nationella ramverket för informationsarkitektur² som i sin tur bygger på vägledning från eSAM. Där beskrivs informationsansvarig som:

”Aktör som har ansvaret för den information som skapas och hanteras inom den egna verksamheten”

I samma dokument framgår att producent är den aktör som:

*”tillhandahåller tjänst eller information [Vägledning för digital samverkan (eSam)]
Anmärkning: I sammanhanget Nationell geodataplattform är en producent även alltid informationsägare.”*

Detta är av vikt då det uppdraget ska säkerställa att informationen tillgängliggörs via Nationell geodataplattform (NGP). I korthet betyder det att den som är producent och levererar informationen via den egna organisationen eller via datavärd till NGP är den som är informationsansvarig.

² <https://www.lantmateriet.se/globalassets/temawebbbar/ngp/informationsarkitekturramverk---del-a.pdf>

4.1.2 Roller i framtagande/tillgängliggörande av den digitala produkten

De aktörer som identifierats för framtagande/tillgängliggörande av den digitala produkten är

- Lantmäteriet
- Länsstyrelserna
- Sveriges kommuner

Lantmäteriet är den myndighet som tillhandahåller NGP. Plattformen där informationen om strandskyddet enligt uppdraget ska gå att nå via. I nuläget får Lantmäteriet uppdaterat underlag om var strandskyddet råder från länsstyrelserna för registrering i fastighetsregistrets allmänna del, d.v.s. både textdelen och registerkartan. I dagsläget levererar 11 länsstyrelser digital information om var strandskydd råder till Lantmäteriet för införande i fastighetsregistrets allmänna del.

Länsstyrelserna fattar beslut om utökande av strandskyddet enligt 7 kap. 14 § samt upphävande av strandskydd enligt 7 kap. 18 § (1998:808) miljöbalken.

Sveriges kommuner fattar beslut om upphävande av strandskyddet inom detaljplaner med stöd av 4 kap. 17 § (2010:900) Plan- och bygglagen. Det finns vissa detaljplaner där upphävandet beslutas av länsstyrelsen enligt 7 kap. 18 § (1998:808) miljöbalken.

4.1.3 Behov av digital produkt för strandskydd

Enligt uppdraget ska länsstyrelserna:

- *Ta fram och sammanställa underlag om var det generella strandskyddet gäller.*
- *Sammanställa uppgifter om utvidgat eller upphävt strandskydd som beslutats genom föreskrifter eller beslut i enskilda fall.*

I den nuvarande produkten som några länsstyrelser aviserar till Lantmäteriet redovisas det endast var strandskyddet gäller. Även om det via det underlaget också går att se var det inte finns strandskydd så framgår det inte om strandskyddet är upphävt eller vilket beslut som legat till grund för upphävandet. Baserat på vilken ambitionsnivå länen valt att följa kan det dessutom finnas information om strandskyddet är upphävt helt eller till delar inom detaljplan. Länsstyrelserna har sett att den information som idag levereras till Lantmäteriet skapar behov av egna produkter för att hålla mer information om strandskyddet för den egna myndighetsutövningen och, i vissa län, för externa parter behov. Innan digitalisering genomförs har det varit nödvändigt att utreda vilken information det finns behov av.

Lantmäteriet har i nuläget uppdraget att i fastighetsregistrets allmänna del redovisa var strandskyddet gäller. Lantmäteriet har lyft önskemål till den pågående utredningen om fastighetsregisterlagstiftningen (Dir 2022:94) om att sluta redovisa strandskydd i fastighetsregistret. Lantmäteriets behov av strandskyddet är begränsat till att strandskyddet behöver vara tillgängligt i samband med fastighetsbildning.

Länsstyrelserna har behov av att både ha underlag som beskriver var strandskydd gäller samt var det inte gäller, primärt i samband med prövning och tillsyn.

Naturvårdsverkets behov är att ha ett underlag som visar var strandskydd råder och inte råder i samband med prövning och planering. Framtida behov kan också förväntas uppstå kopplat till den areella redovisningen av strandskydd.

Kommunerna har behov av att veta var strandskydd råder i samband med dispensprövning, samt i förekommande fall vid tillstånd och planläggning.

Även om exempelvis allmänhet eller andra myndigheter inte är med som part faller de till delar in under de behov som myndigheterna själva sett då det egna behovet till delar styrs av andras förväntan på myndigheten. Även allmänheten har behov av att veta om exempelvis deras fastighet omfattas av strandskydd.

4.1.4 Framtagande av informationsmodell

Vid genomförande av uppdraget ska myndigheterna följa det ramverk som tagits fram inom regeringsuppdraget om att etablera en nationell digital infrastruktur för standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen (LM2020/002393). Datamängden bör även publiceras och tillgängliggöras inom ramen för den lösning som Lantmäteriet etablerar inom det regeringsuppdraget.

Arbetet med informationsmodell genomförs av länsstyrelserna under ledning av Lantmäteriet. Syftet är att definiera och specificera de olika ingående informationsmängder som ska användas för att beskriva strandskyddet. I arbetet har befintliga resursmodeller som sedan tidigare har framtagits kunnat nyttjats. Resultatet blir en informationsmodell version 0.1 som under hösten 2023 kommer att remitteras till Naturvårdsverket, Länsstyrelserna, Boverket, Havs och vattenmyndigheten, SMHI, Statens jordbruksverk, Skogsstyrelsen, Sametinget, Sveriges kommuner och regioner samt ett urval kommuner. Länsstyrelserna bedömer att ytterligare behov som finns för informationsmängden strandskydd kommer att fångas upp i remissvaren.

4.1.5 Löpande redovisning samt ajourhållning

I samband med framtagande av informationsmodell påbörjades ett arbete med att kartlägga verksamhetsprocessen för att kartlägga vem som gör vad, när det görs och hur det görs i arbetet med löpande redovisning och ajourhållning av strandskyddet. Det arbetet har påbörjats men är inte färdigställt. Det som går att

säga i nuläget är att länsstyrelserna redovisar upphävande och utökning samtidigt som kommunerna kan redovisa upphävande inom detaljplan. Det gör att det potentiellt finns två producenter till den digitala produkten för strandskydd. Detta skulle gå att hantera enligt det befintliga ramverket med en hänvisning till vem som är primär källa för beslutet i en informationsmängd.

Om samma information finns hos flera informationsägare tillförs attributet primär källa till den av informationsägarna som utgör källa när andra ska utnyttja just denna information. Exempel på detta finns avseende uppgifter om företag, där primär källa kan vara Bolagsverket, men även vissa andra myndigheter har samma information.³

Hur ajourhållning och förvaltning kommer ske är inte klarlagt utan det kommer tydliggöras under uppdragets fortsatta arbete. Det handlar om hur och när grunddata anses förändrad och regler för hur detta ska hanteras vilket behöver definieras när processen är färdig.

Formen för den kommande förvaltningen och ajourhållningen är inte utredd i nuläget. Länsstyrelserna kan konstatera att oavsett hur utveckling, ajourhållning och förvaltning sker kommer det innebära en ökad kostnad. I dagsläget går det inte att uppskatta kostnaden eftersom det framtida IT-stödet inte är utrett, vare sig i omfattning eller tid.

4.1.6 Redovisning av utvidgat och upphävt strandskydd

Av uppdragsbeskrivningen framgår att myndigheterna gemensamt ska sammanställa uppgifter om utvidgat eller upphävt strandskydd som beslutats genom föreskrifter eller beslut i enskilda fall.

Beslut om utvidgat strandskydd är relativt enkelt. Beslut om utvidgat strandskydd har fattats efter 2009. Dessa beslut har redan idag en digital redovisning eftersom detta gjordes i samband med att besluten fattades. Den digitala redovisningen för dessa beslut är en tolkning av besluten utifrån den strandlinje som var aktuell när beslutet fattades och har bilagts som PDF till besluten. Det finns därmed behov av att se över och uppdatera redovisningen efter nu gällande strandlinjer ifall de bidrar till en förbättrad kvalitet.

Bsluten om upphävt strandskydd går att dela in i tre kategorier; upphävanden i enskilda fall, upphävanden inom detaljplan och generella upphävanden. Fram till 2009 var det endast länsstyrelsen som upphävde strandskydd. Från och med 2009 är det i huvudsak kommunerna som upphäver strandskydd i samband med detaljplaneläggning, medan beslut om upphävanden i enskilda fall fortfarande

³ En effektiv informationsförsörjning eSAM

fattas av länsstyrelsen. Generella upphävanden kan med gällande lagstiftning inte göras.

Innan 2009 var det länsstyrelsen som beslutade om upphävande av strandskydd inom detaljplanelagt område. Dessa beslut fattades på olika sätt, ibland som enskilda beslut vilket innebär att de inte alltid är diarieförda tillsammans med planhandlingarna. På grund av detta tillvägagångssätt kan det vara mer eller mindre svårt att identifiera de planer där strandskyddet upphävts. I vissa fall har det uppmärksammats att beslutet om upphävande inte finns som en digital kopia i Lantmäteriets tjänst Arkiv Sök. Eftersom upphävandena har hanterats som egna ärenden är de inte heller alltid analogt diarieförda tillsammans med planhandlingarna. Detta innebär att sökning och digitalisering av gamla strandskyddsupphävanden medför en mycket stor arbetsinsats för många län. Endast ett fåtal län har sedan tidigare, helt eller delvis, digitaliserat dessa upphävanden.

Från 1 januari 2022 ska nya detaljplaner tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverkets bemyndigande om föreskrifter för detaljplaner gäller i dagsläget endast nya detaljplaner. Flera kommuner har dock redan påbörjat arbetet med att digitalisera äldre detaljplaner. Det borde finnas goda samordningsvinster att samordna uppdragen när det gäller utgångspunkter för strandlinjens läge och tolkningar av strandskyddets utbredning eller i vart fall se till att dubbelarbete inte pågår.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med handläggare Erik Myr som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson och handläggare Märta Alsén medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.